UOT 94(479.24); UOT 94”19/...”

ELLADA KƏRİMOVA
tarix üzrə fəlsəfə doktoru, Milli Aviasiya Akademiyasının dosenti
ellada64.karimova@gmail.com

HEYDƏR ƏLİYEVİN AZƏRBAYCANA RƏHBƏRLİYİNİN İLK DÖVRÜ III RESPUBLİKAYA GEDƏN YOLUN MÜHÜM MƏRHƏLƏSİDİR

Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə Heydər Əliyev özünün qeyri-adi idarəçilik bacarığı, polad iradəsi və yüksək vətənpərvərliyi sayəsində, uzaqgörən və məqsədyönlü qərarları ilə çox qısa müddətdə respublikamızda sosial-iqtisadi, elmi-texniki və mədəni sahələrin inkişafında böyük sıçrayışa nail olmuşdur. O dövrün respublikasının inkişaf dinamikasını xarakterizə edən rəqəmlər həqiqətən heyrətamizdir. Heydər Əliyev öz xalqını zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir. Azərbaycan xalqı yeni əsrə və yeni minilliyə məhz Heydər Əliyev zəkasının işığında qədəm qoymuşdur. Müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin həyat amalının təntənəsidir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev, Azərbaycan, rəhbərlik, milli, müstəqillik, dövlətçilik.

Giriş. 2023-cü il Azərbaycan tarixinin ən parlaq şəxsiyyəti, mili dövlətçiliyimizin baş memarı və qurucusu, qoruyucusu Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyidir. Bu tarixi hadisəni layiqincə qeyd etmək üçün müxtəlif tədbirlər görülür və görüləcəkdir. Yubiley haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi imzaladığı 2022-ci il 29 sentyabr tarixli sərəncam çox mühüm tarixi əhəmiyyətli sənəddir [1, s.1].

Bu tarixi sənəddə əksini tapmış müddəalar, eyni zamanda, hər bir bir Azərbaycan vətəndaşına bu əlamətdar hadisəyə öz töhfəsini vermək üçün həm də bir fürsətdir. Bu məqalədə Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin ilk dövründə görülmüş işlərin, qazanılmış uğurların Üçüncü Respublikaya aparan yolun başlanması və gəlişi üçün əhəmiyyəti haqqında indiyədək elmi dövriyədə, demək olar ki, toxunulmayan bəzi fərqli yanaşmalar göstərmiş və qənaətlər söylənilmişdir.

Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə Heydər Əliyev özünün qeyri-adi idarəçilik bacarığı, polad iradəsi və yüksək vətənpərvərliyi sayəsində, uzaqgörən və məqsədyönlü qərarları ilə çox qısa müddətdə respublikamızda sosial-iqtisadi, elmi-texniki və mədəni sahələrin inkişafında böyük sıçrayışa nail olmuşdur. Tariximizin gedişatının və həyatımızın ahənginin köklü surətdə dəyişdiyi, azadlıq və müstəqillik duyğularının milli düşüncəmizdə üstünlük təşkil etməyə başladığı bu illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinin ən parlaq səhifələridir.

Azərbaycana rəhbərliyin əvvəli. Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu il iyulun 14-də keçirilmiş plenumunda Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi seçilən Heydər Əliyev respublikanın yeni rəhbəri oldu [4, s.11]. Azərbaycan rəhbərliyinə enerjili, məqsədyönlü, mahir siyasətçi üçün xas olan ütün keyfiyyətləri birləşdirən rgənc bir insan gəldi. Onun iradəli xarakterində və iş üslubunda köhnəlmiş hər şeyə qarşı dözümsüzlük, köhnəlmiş strukturların yenilənməsində hesablama dəqiqliyi ahəngdar şəkildə vəhdət təşkil edirdi.

Heydər Əliyevin ən böyük tarixi xidmətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, hələ Azərbaycan Respublikası SSRİ tərkibində olduğu vaxt o, respublikamızın müstəqil yaşaması və inkişaf etməsinə qabil olması haqqında [4, s.10-11] da düşünür və bu istiqamətdə məqsədyönlü siyasət həyata keçirirdi. Azərbaycan Kommunist Partiyası MK-nın birinci katibi vəzifəsində həyata keçirilən sosial-iqtisadi və mədəni quruculuq proqramının nəticələri onun uzaqgörən siyasətinin düzgünlüyünü və həyatiliyini sübut etdi.

1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-də qazanılan nailiyyətlər müstəqil Azərbaycan Respublikası üçün mühüm təməl oldu [4, s.11-12]. O vaxt H.Əliyevin qarşısında miqyasına görə misli görünməmiş bir vəzifə durmuşdu. Onun sələflərindən heç biri belə bir şey həll etməmişdi: respublikanın iqtisadiyyatını əsaslı şəkildə inkişaf etdirmək, onu fövqəldövlətin xammal əlavəsindən müasir texnika və texnologiya ilə təchiz edilmiş qabaqcıl sənaye bazasına çevirmək, monokultural xarakteri

ilə seçilən kənd təsərrüfatını daha da yüksəltmək, Bakıya dünyanın ən gözəl və rahat şəhərlərindən birinin şöhrətini qaytarmaq, Azərbaycan kəndini dirçəltmək, Azərbaycan əhalisinin sosial, mədəni və təhsil səviyyəsini yüksəltmək, Azərbaycanla əlaqələri gücləndirmək xaricdə yaşayan həmvətənlər.

Bütün bunlar və Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən bir çox digər vəzifələr parlaq şəkildə yerinə yetirildi. Heydər Əliyevin titanik fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın sənaye profili köklü şəkildə dəyişmiş, bütün infrastruktur islahatları keçirilmiş, kənd təsərrüfatı müasirləşdirilmiş, respublikanın qədim paytaxtı intibah dövrünü yaşamışdır [5, s.91].

Tariximizin öyrənilməsinə çağırış. Heydər Əliyev cəmiyyətdə bütün sahələrə diqqət yetirmişdir. Ulu öndəri maraqlandıran sahələrdən biri də tariximizin öyrənilməsinin vacibliyi idi. O demişdi ki, əgər biz Azərbaycanı müstəqil bir dövlət kimi dünyaya yaxşı tanıtmaq istəyiriksə, Azərbaycanın qədim tarixini, əsrlər boyu keçdiyi yolu gərək həm öz vətəndaşlarımıza, həm də bütün ölkələrdə olan elm adamlarına, respublikamıza maraq göstərən adamlara tanıdaq. Bu sahədə də tarixçilərimizin qarşısında çox böyük vəzifələr durur, onların üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Mən o vaxtlar – Azərbaycanda işlədiyim dövrdə də deyirdim, indi də bu sözlərin üstündə dururam ki, tarixçilərimiz üçün bütün şəraiti yaratmağa hazıram. Bir şərtlə ki, bu şəraitin əvəzində biz tarixçilərimizdən Azərbaycan tarixini bu gün üçün, gələcək nəsillər üçün və bütün gələcək üçün yaxşı əks etdirən əsərlər ala bilək. Odur ki, bu baxımdan bir məsələyə də toxunmaq istəyirik: tarixi təhrif etmək olmaz. Bu 70 illik sovet dövründə tarix, ümumiyyətlə dünya tarixi, o cümlədən Azərbaycan tarixi, habelə keçmiş Sovetlər İttifaqının ərazisində yaşayan digər millətlərin tarixi təhrif edilib [2, s.155].

İqtisadi müstəqillik yolunda. Bütün bu məhdudiyyətlərə baxmayaraq, Heydər Əliyev o zaman müəyyən edilmiş "oyun qaydaları"ndan kənara çıxa bildi və kifayət qədər riskli təşəbbüs göstərərək, daxili resursların səfərbər edilməsi üçün balanslaşdırılmış strategiya və taktikanın təmin edilməsi mexanizminin yaradılmasına üstünlük verdi. Heydər Əliyev təşkilati işin təkmilləşdirilməsini, rəhbər kadrlarda məsuliyyət hissinin artırılmasını, işə peşəkar mütəxəssislərin cəlb edilməsini, müttəfiq qurumlarla əməkdaşlığın gücləndirilməsini önə çəkirdi. Hökumətdən, Dövlət Plan Komitəsindən və Maliyyə Nazirliyindən milli gəlirin artımına diqqəti artırmaq tələb olunurdu**.**

Bütün zəhmətkeş Azərbaycan xalqı yaranmış sıçrayışın aradan qaldırılması, yığılıb qalmış problemlərin həlli uğrunda mübarizəyə qoşuldu. Demək lazımdır ki, xeyli maddi sərmayələr tələb edən bu qətiyyətli tədbirlər, cəmiyyətdə mənəvi-psixoloji ab-havanın saflaşdırılması istiqamətində gedən mübarizə ilk addımlardan ürəkaçan nəticələr verməyə başladı. Əgər 1960-1965-ci illərdə adambaşına milli gəlirin orta illik artım tempi cəmi 1,2 faiz idisə, 1970-1980-ci illərdə bu rəqəm artıq 5,9 faiz olmuşdur. Sənayedə, tikintidə və digər sahələrdə müsbət meyillər güclənir, respublika ümumittifaq miqyasında öz mövqelərini möhkəmləndirirdi [3, s.19].

Qeyd edək ki, 80-ci illərin sonlarında respublikamızın iqtisadi müstəqilliyi konsepsiyası hazırlanarkən bu fundamental iqtisadi baza əsas götürülmüşdü. Belə ki, əgər 70-80-ci illərdə yaradılmış elmi-texniki potensial olmasaydı, bu gün suveren Azərbaycan çoxlu çətinliklər və problemlərlə üzləşə bilərdi**.**

Azərbaycanın yeni inkişaf strategiyası. Heydər Əliyev tərəfindən hazırlanmış Azərbaycanın inkişaf strategiyasında sənayenin, onun strukturunun təkmilləşdirilməsi, səmərəliliyinin artırılması problemləri xüsusi yer tuturdu. Çünki onların uğurlu həlli olmadan respublikanın dinamik inkişafına nail olmaq mümkün deyildi. İnkişafın birtərəfliliyi, kapital qoyuluşunun məhdudluğu, yeni texnika və texnologiyalardan zəif istifadə, əsas fondların fiziki və mənəvi köhnəlməsi sənayenin hər hansı dinamik və səmərəli inkişafından danışmağa imkan vermirdi.

1960-1970-ci illərdə respublika sənayedə əmək məhsuldarlığına görə ittifaqda 14-cü yeri tuturdu. 1980-ci ilin sonunda Azərbaycan ən mühüm göstərici üzrə birinci yerdə idi. Bu, xalqımızın həqiqətən də tarixi qələbəsi idi. Axı hər bir ölkənin inkişafını ilk növbədə əmək məhsuldarlığının səviyyəsi müəyyən edir [10].

70-ci illərdə Azərbaycanın sənaye istehsalında istehsalın həcminin orta illik göstəriciləri bir çox digər ittifaq respublikaları və bütövlükdə ölkə üzrə olduğundan xeyli yüksək idi. İttifaqda bu rəqəmlərə şübhə ilə yanaşan, belə fərqi ümumi məhsul buraxılışının göstəricisindəki çatışmazlıqlarla əlaqələndirən çoxlu şübhəkarlar var idi. Hətta 1990-cı illərin əvvəllərində respublikada və bütövlükdə ittifaqda iqtisadi həyatın 1970-ci illərlə müqayisədə xeyli zəiflədiyi vaxtda beynəlxalq

ekspertlərin fikrincə, yalnız Azərbaycanda bir işçiyə düşən sənaye məhsulunun səviyyəsi əvvəlki illərlə müqayisədə yüksək idi. Azərbaycan 1970-ci illərdə əmək məhsuldarlığının dinamik və sabit artımı respublika iqtisadiyyatının yüksəlişində sözün tam mənasında çox ciddi amilə çevrildi.

Heydər Əliyev böyük iftixar hissi ilə qeyd edirdi ki, yüksək əmək səmərəliliyi uğrunda mübarizə zəhmətkeş xalqımızın tarixində qızıl səhifələrdən biridir. Heydər Əliyevin ölkəsi və xalqı qarşısında daha bir tarixi xidməti ondan ibarətdir ki, o, Azərbaycana investisiya axını strategiyasını işləyib hazırlayıb və onun uğurla həyata keçirilməsinə nail olub. Məlumdur ki, istər 20-ci əsrin əvvəllərində, istərsə də sovet dövründə Azərbaycanda kapital qoyuluşlarının əsas həcmi neft sənayesinə yönəldilmişdi. Bu digər sənaye sahələrinin və iqtisadiyyatın inkişafını ləngidirdi.

Heydər Əliyev ittifaq hökuməti qarşısında Azərbaycana investisiyaların artırılması ilə bağlı strateji xarakterli təklifləri qətiyyətlə verdi və müvafiq qərarın qəbuluna nail oldu. Təkliflər arasında hazırda müstəqil Azərbaycanın neft strategiyasının həyata keçirilməsində uğurla iştirak edən dərinözüllü qurğular zavodunun tikintisi də vardı. 1971-1975-ci illərdə respublika iqtisadiyyatına əvvəlki beş illə müqayisədə 30 faiz çox investisiya qoyulmuşdur [10].

İqtisadi yüksəlişin nəticələri. Azərbaycan neft maşınqayırması, məişət kondisionerləri, elektrik mühərrikləri, elektrotermik avadanlıqları, soyuducular, sintetik kauçuk, elektrik kabelləri, prokat boruları və digər məhsulların istehsalı üzrə keçmiş SSRİ-də lider mövqe tutmuşdur. Respublikada sənaye tərəqqisini şərtləndirən tamamilə yeni sənaye sahələri yarandı. Azərbaycan üzüm, tərəvəz, çay və tütün istehsalı üzrə ən böyük istehsalçıya çevrildi [7, s.221]. Xəzər dənizinin unikal balıq sərvəti nəzərəçarpacaq dərəcədə artdı.

1970-1982-ci illərdə qısa tarixi dövrdə respublikanın hər yerində yüzlərlə zavod, fabrik, istehsalat birliyi tikildi. İki yüzdən çox iri sənaye müəssisəsi istifadəyə verildi. Azərbaycan sənayenin bir çox sahələrində Sovet İttifaqında lider mövqe tuturdu. Azərbaycanda istehsal olunan 350 adda məhsul dünyanın 65 ölkəsinə göndərilirdi. Bu illərdə istehsal olunmuş sənaye məhsulları həcmcə əvvəlki 50 ilin istehsalına bərabər olmuşdu. O illərin Azərbaycanı nəhəng tikinti meydançasını xatırladırdı. Respublikanın rayonlarının siması tamamilə dəyişmişdi [4, s.54].

Heydər Əliyev SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 24 avqust 1979-cu il tarixli fərmanı ilə respublikanın zəhmətkeşlərinin inkişafı ilə bağlı dövlət qərarlarının uğurla həyata keçirilməsinə səfərbər edilməsi istiqamətində böyük təşkilatçılıq və siyasi iş görülməsinə, xalq təsərrüfatının inkişafı, ictimai istehsalın səmərəliliyinin artırılması, bütün kənd təsərrüfatı məhsullarının dövlətə satışı üzrə planların və sosialist öhdəliklərinin illik yerinə yetirilməsini və artıqlaması ilə yerinə yetirilməsini təmin etdiyinə görə Lenin ordeninə və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdü [8, c.385].

Heydər Əliyevin rəhbərliyinin ilk dönəmi Azərbaycan üçün həqiqətən də çiçəklənmə, intibah dövrü idi. Azərbaycanda, Rusiyada, Moldovada, Ukraynada, Ruminiyada Heydər Əliyevin abidələri ucaldılmışdır [9, c.6-8].

İttifaqa rəhbərlik. Növbəti uğurlar daha böyük idi. Heydər Əliyev 1982-ci il noyabrın 24-də Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü seçildi, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edildi və SSRİ-nin liderlərindən biri oldu. Heydər Əliyev iyirmi il SSRİ Ali Sovetinin deputatı, beş il SSRİ Ali Soveti sədrinin müavini vəzifələrində çalışdı [8, c.385].

Heydər Əliyev SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 7 may 1983-cü il tarixli fərmanı ilə Kommunist Partiyası və Sovet dövləti qarşısında böyük xidmətlərinə görə və anadan olmasının altmış illiyi ilə əlaqədar Lenin ordeni ilə təltif edilmiş və ikinci dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdü [8, c.385].

Lakin ətrafındakı bəzi insanların və xüsusi ilə də erməni əlaltısı, sonuncu sovet lideri M.Qorbaçovun ədalətsizliyi nəticəsində Heydər Əliyev 1987-ci ilin oktyabrında başsonuncunun apardığı siyasətə etiraz olaraq tutduğu vəzifələrdən istefa verdi [6, s.35].

Heydər Əliyev 1990-cı il 20 Yanvar faciəli hadisələri ilə əlaqədar sovet qoşunlarının Bakıya daxil olması ilə əlaqədar ertəsi gün Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində çıxış edərək sovet qoşunlarının daxil olmasının təşkilatçılarının və icraçılarının cəzalandırılmasını tələb etdi [5, s.105-106].

Böyük siyasətə qayıdış. 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamış, həmin ildə Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir. 1991-

1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini vəzifələrində çalışmışdı. Yeni Azərbaycan Partiyasının 1992-ci ildə Naxçıvan şəhərində keçirilən təsis qurultayında Heydər Əliyev partiyanın sədri seçilmişdi. 1993-cü ilin may-iyun aylarında ölkədə hakimiyyət böhranının həddindən artıq kəskinləşməsi, vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarananda Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərləri Heydər Əliyevi Bakıya dəvət etdilər [8, c.385].

1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi və iyulun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı. 15 iyun rəsmi olaraq Milli Qurtuluş Günü elan edilib və 1998-ci ildən dövlət bayramı kimi qeyd olunur [4].

Nəticə. Sonda Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin ilk dövründə görülmüş işləri, əldə edilmiş yüksək nəticələri ümumiləşdirərək, onların 1991-ci ildə dövlət müstəqilliyinə aparan yolun başlanğıcı olmasını, bu yolla irəliləyişi xeyli asanlaşdırdığını qeyd etməliyik.

Yuxarıda deyilənləri ümumiləşdirərək vurğulamaq lazımdır ki, Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin sovet dövrünün əsas nəticələri aşağıdakılardır:

- 1969-1982-ci illər tariximizə dinamik keyfiyyət inkişafı dövrü kimi daxil olmuşdur;
- Əldə edilmiş nəticələr 1991-ci ildə dövlətin müstəqilliyinin bərpasında, Üçüncü Resbuplika dövrünün başlanmasında həlledici rol oynamışdı;
- Bu illərdə gələcək müstəqil Azərbaycanın iqtisadi bazasının formalaşması və inkişafı üçün möhkəm və ciddi zəmin yaratmışdı;
- Azərbaycan xalqı təkcə dövlət müstəqilliyinin bərpası və möhkəmləndirilməsi üçün yox, eyni zamanda bu gün respublikamızın regionun həm lider, həm də Avropanın inkişaf etmiş güclü dövlətlərindən birinə çevrilməsində, ən nəhayət 2020-ci il Zəfər Müharibəsində tarixi qələbəmizə və ərazi bütövlüyümüzün bərpasına görə, nəhayət indiki güclü, nüfuzlu Azərbaycan üçün də 1969-1982-ci illərdə yaradılmış möhkəm maddi-texniki bazaya, qabaqcıl sosial münasibətlərə, məişət şəraitinə borcluyuq.

Bu deyilənlər Ulu öndərin dövlətçilik fəaliyyətinin ilk dövründə görülmüş işlərin dəyərləndirilməsində bəzi qənaətlərimizdir. Hesab edirik ki, 1969-cu ildən keçən hər il, o illərə yenidən qayıdaraq bu böyük şəxsiyyətin xaqlımız, tariximiz üçün etdiklərinin yeni çalarlarını və əhəmiyyətini müəyyən etməyə imkan verəcək.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 29 sentyabr 2022 // Respublika. 30 sentyabr 2022. s.1.
2. Əliyev Heydər. Müstəqilliyimiz əbədidir: çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, məktublar, müsahibələr. Birinci kitab: iyun, 1993 - may, 1994. Bakı: Azərnəşr, 1997. - 612 s.
3. Əliyev Heydər. Azərbaycan XXI əsrin və üçüncü minilliyin ayrıcında. Bakı: XXI əsr Yeni Nəşrlər Evi, 2001. - 56 s.
4. Hüseynova İ.M. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu. Bakı: Təhsil, 2004. - 472 s.
5. Mahmudov Y.M. Azərbaycan: qısa dövlətçilik tarixi. Təhsil, Bakı: 2005. - 140 s.
6. Qasımlı Musa. Heydər Əliyev - istiqlala gedən yol: 1969-1987-ci illər. Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2006. - 608 s.
7. Qulrzadə Musa. Azərbaycanın dövlətçılık tarıxı. Bakı: Mütərcim, 2016. - 264 s.
8. Андриянов В.И. Жизнь замечательных людей. Гейдар Алиев. Москва: Молодая гвардия, 2005. - 396 с.
9. Зенькович Н.А. Самые закрытые люди. Энциклопедия биографий. Москва: Олма-Пресс, 2002. - 768 с.
10. Самедзаде Зияд. Гейдар Алиев – великий стратег современности, создавший государство, у которого прекрасное будуще https://www.trend.az/azerbaijan/3421711.html [09.09.2023].

ЭЛЛАДА КЕРИМОВА
доктор философии по историческим наукам,
доцент Национальной авиационной академии

ПЕРВЫЙ ПЕРИОД РУКОВОДСТВА ГЕЙДАРА АЛИЕВА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ – ВАЖНЫЙ ЭТАП НА ПУТИ К III РЕСПУБЛИКЕ

В первый период своего руководства в Азербайджане Гейдар Алиев за очень короткое время, благодаря своим незаурядным управленческим способностям, стальной воле и высоким патриотизм, с его дальновидными и целеустремленными решениями. Цифры, характеризующие динамику развития республики того времени, поистине поражают. Гейдар Алиев – могущественная личность, успешно выведшая свой народ из сложных исторических и политических испытаний времени и последовательной борьбой приведшая его к независимости. Азербайджанский народ вступил в новый век и новое тысячелетие именно в свете ума Гейдара Алиева. Современный Азербайджан является торжеством дела всей жизни Гейдара Алиева.

Ключевые слова: Гейдар Алиев, Азербайджан, лидерство, национальность, независимость, государственность.

ELLADA KARIMOVA
PhD, associate professor of the National Aviation Academy

THE FIRST PERIOD OF HEYDAR ALIEV'S LEADING IN AZERBAIJAN IS AN IMPORTANT STAGE ON THE WAY TO THE III REPUBLIC

During the first period of his leadership in Azerbaijan, Heydar Aliyev in a very short time, thanks to his outstanding managerial abilities, steel will and high patriotism, with his far-sighted and purposeful decisions. The figures characterizing the dynamics of the development of the republic of that time are truly amazing. Heydar Aliyev is a powerful personality who successfully led his people out of the difficult historical and political trials of the time and led them to independence through a consistent struggle. The people of Azerbaijan entered the new century and the new millennium precisely in the light of the mind of Heydar Aliyev. Modern Azerbaijan, confidently moving along the path of continuous progress, is the triumph of Heydar Aliyev's life's work.

Keywords: Heydar Aliyev, Azerbaijan, leadership, nationality, independence, statehood.

Məqalənin redaksiyaya daxil olduğu tarix: 09 sentyabr 2023-cü il.
Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 05 oktyabr 2023-cü il.
Rəyçilər: t.e.d. Fazil Baxşəliyev, t.e.d. Qabil Əliyev.